Serviceorganisatie Jeugd ZHZ

Aan de gemeenteraden en colleges van burgemeester en
Wethouders van de 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
	UIT / 2104918	12 juli 2021

Onderwerp	Bijlage(n)	Behandeld door/telefoonnummer
Informatiebrief ontwikkeling jeugdhulpuitgaven 2021 1e bestuursrapportage SOJ	1	J. van der Linden/078 – 770 8500

Geachte raad, geacht college,

Graag vragen wij uw aandacht voor de kostenontwikkeling van jeugdhulp en de ontwikkelingen van de rijksbijdragen in het gemeentefonds voor jeugdhulp. Wij informeren u hierover zodat u hiermee rekening kunt houden in uw eigen (meerjaren) begroting. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- Kostenontwikkeling jeugdhulp
- Sturing en beheersing
- Ontwikkeling rijksbijdragen jeugdhulp
- Impact op de (meer)jarenbegroting
- Begrotingswijzigingen

Kostenontwikkeling jeugdhulp
Uit de eerste bestuursrapportage van SOJ blijkt dat de uitgaven voor jeugdhulp verder doorstijgen. Dit betekent dat de begroting 2021, waarin juist een reductie van de uitgaven was opgenomen, overschreden zal worden met € 13,2 mln. Deze overschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door het niet realiseren van de kostenreducties opgenomen in de begroting en de stijging van de kosten van jeugdhulp als gevolg van een gestegen inzet per jeugdige bij zorgaanbieders. Daarnaast zijn er op onderdelen hogere tarieven en vergoedingen en is er een begrotingswijzing voor de Serviceorganisatie en de Stichting Jeugdteams. Dit is opgenomen in onderstaande tabel.

*Bedragen * € 1 mln.*

Niet halen kostenreductie en hogere inzet (per jeugdige) jeugdhulp	10,0
Hogere tarieven en vergoedingen (€ 0,9 mln. gedekt door hogere Rijksbijdrage)	2,2
Begrotingswijziging Stichting Jeudtteams	0,4
Begrotingswijziging Serviceorganisatie	0,6
Totaal	13,2

Een uitgebreide toelichting op de kostenontwikkeling is opgenomen in de bijgevoegde eerste bestuursrapportage van de SOJ. Opgemerkt wordt dat op basis van een landelijke benchmark van It's Public over 2019 blijkt dat het regionaal tekort op jeugdhulp inclusief kosten voorveld in ZHZ 13% bedraagt en landelijk gemiddeld 30 procent.

Sturing en beheersing
Onderzoek van AEF1 geeft een aantal handvatten voor ombuiging, maar toont ook aan dat stijging van jeugdhulp uitgaven grotendeels onvermijdelijk is. In de regio Zuid-Holland Zuid is in het verleden besloten om de begroting van de uitgaven jeugdhulp grotendeels te blijven baseren op de rijksbijdragen. Hierdoor is de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) telkenmale genoodzaakt om budgetoverschrijdingen te melden omdat de uitgaven , ondanks alle taakstellingen en flankerende maatregelen, onvermijdelijk blijven toenemen. Met de invoering van de nieuwe governancestructuur op basis van het AEF-advies voor deze hebben gemeenten zelf meer sturingsmogelijkheden;

- De gemeenten dragen verantwoordelijkheid voor de afbakening van jeugdhulp en de inrichting van voorliggende collectieve voorzieningen hiervoor,
- De gemeenten dragen verantwoordelijkheid voor de toeleiding en casusregie vanuit de lokale teams, zeker wanneer komend jaar ook de aansturing van de jeugdteams rechtstreeks vanuit de gemeenten plaatsvindt,
- De SOJ werkt aan de (her)inrichting van het jeugdhulplandschap via een nieuwe inkoopstrategie voor de jaren 2022-2026,
- De SOJ is verantwoordelijk voor regie op de ketensamenwerking (kwalitatief) en de sturing op doelmatigheid en kostenbeheersing (kwantitatief) via contractbeheer

Inhoud is leidend
We hebben in de achterliggende periode gezien hoe kwetsbaar de jeugd kan zijn in onvoorziene omstandigheden. De weerbaarheid van jeugdigen is natuurlijk een primaire taak van ouders, sociale omgeving en het onderwijs, maar we moeten ook constateren dat COVID-19 voor de meest kwetsbare groep tot een extra zorgvraag heeft geleid. Deze realiteit heeft niet geleid tot meer aanvragen voor jeugdhulp, maar wel tot zwaardere en langere behandeltrajecten. Dit is een tendens die we niet zomaar kunnen keren met meer en betere voorliggende voorzieningen.
We zetten vanuit de nieuwe inkoopstrategie daarbij in op ondersteuning nabij de jeugdigen, zoveel mogelijk in een gezinssituatie. We hebben vastgesteld dat er een tekort is aan behandelvoorzieningen binnen de regio waardoor jeugdigen soms ver weg geplaatst worden (in dure voorzieningen), ver weg van hun familie, hun school en hun vertrouwde omgeving. We streven er daarom op korte termijn naar voorzieningen te creëren binnen de regio om deze jongeren en hun ouders te helpen. Maar we willen daar nog verder in gaan en hebben ons met alle zorgpartijen in deze regio ten doel gesteld om op de langere termijn te streven naar nul uithuisplaatsingen van jeugdigen die zwaardere zorg nodig hebben. Dat is goed voor die jongeren en leidt tot lagere uitgaven.
Daarnaast werken we samen met gemeenten, uitvoeringsorganisaties en zorgpartijen aan het aanpakken van gezinsproblematiek. Teveel wordt nog gehandeld vanuit de jeugdhulp zonder de onderliggende gezinsproblematiek (mentale problemen bij ouders, schuldenproblematiek) op te lossen of de jongere voor te bereiden op volwassenheid. Jeugdhulpvragen zullen door betrokken professionals en zorgaanbieders integraal worden beoordeeld waarna er een perspectiefplan voor het gezin wordt opgesteld. Dit zijn enkele voorbeelden van wenselijke en noodzakelijke ontwikkelingen in de komende jaren. Ontwikkelingen die gericht zijn op verbetering van de kwaliteit van zorg, hulp en ondersteuning. Maar tegelijkertijd ontwikkelingen die investeringen vragen en tijd nodig hebben om te leiden tot lagere uitgaven.

[1] *https://www.aef.nl/nieuws/onderzoek-structurele-middelen-jeugdhulp-gepubliceerd*

Beheersing is noodzakelijk
Het AEF rapport toonde aan dat er in het huidige stelsel nauwelijks ruimte is voor financiële prikkels om de uitgaven duurzaam te verlagen. Dat betekent uiteraard niet dat gemeenten en SOJ niet kunnen sturen op doelmatigheid en kostenbeheersing. Gemeenten kunnen middels afspraken met huisartsen en vanuit de lokale teams en de jeugdprofessionals sturen op de instroom, de zwaarte en de duur van zorg aan jeugdigen op casusniveau. Hier ligt een hele belangrijke sleutel voor kostenbeheersing. De SOJ, op haar beurt, stuurt op systeemniveau; bijvoorbeeld, de ketensamenwerking voor tijdige en juiste zorg, een normenkader voor passende zorg (niet te weinig maar ook niet te veel), en realisatie van de ontwikkelopgaven (bijvoorbeeld naar nul uithuisplaatsingen). Inkoop en contractmanagement zijn verantwoordelijk voor deze taken, in nauwe samenspraak met de gemeenten.

Deze aanpak gaat uit van beheersing aan de voorzijde middels contractafspraken, normen en sturing op doelmatigheid. We zien dat dit leidt tot motivatie en acceptatie bij aanbieders. Helderheid vooraf staat centraal. Sturing en controle achteraf middels budgetplafonds (en Nee Tenzij) heeft de afgelopen jaren geleid tot hoge administratieve lasten en is maar matig effectief gebleken. Het doorvoeren van nog strakkere budgetplafonds staat op gespannen voet met de strekking van de Jeugdwet (ieder heeft recht op zorg), leidt tot toenemende wachtlijsten en rechtsongelijkheid voor ouders en jeugdigen (wie later in het jaar hulp nodig heeft wordt anders behandeld dan wie eerder in het jaar komt). Betere afspraken en sturing vooraf verdienen daarom de voorkeur boven budgetplafonds.

Ontwikkeling rijksbijdragen jeugdhulp
Het kabinet heeft voor 2021 incidenteel € 493 mln. via het gemeentefonds ter beschikking gesteld. Hiervan wordt € 55 mln. afgeroomd voor de VNG voor onder andere coördinatie en informatievoorziening. Resteert € 438 mln. Bij een geschat aandeel van 2,6 procent voor onze regio is dat € 11,4 mln. Hierbij wordt opgemerkt dat de reele stijging van de rijksbijdrage ten opzicht van vorig jaar € 16,7 mln. bedraag. Deze extra stijging wordt voor € 3,6 mln veroorzaakt door een hogere uitkering voor de specifieke uitkering voor Voogdij/18+.
De door de VNG ingestelde arbitrage heeft geleid tot een uitspraak dat er volgend jaar € 1,9 mld. extra budget door het Rijk beschikbaar moet worden gesteld, aflopend tot € 800 mln. in 2028. Op basis van deze arbitrage uitspraak stelt het kabinet voor 2022 € 1,314 mld. beschikbaar. Indien dit volledig naar gemeenten toe zou komen zou dat voor onze regio circa 33 mln. aan extra rijksmiddelen opleveren. Voor 2021 dekken de extra rijksmiddelen het het tekort op de begroting. De door het kabinet extra uitgetrokken middelen voor 2022 dekken ruimschoots het tekort indien deze middelen volledig aan gemeenten ter beschikking worden gesteld.

Impact op de (meerjaren)begroting
De huidige kostenontwikkeling betekent dat ook de begroting voor 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2025 niet realistisch meer is. Het AEF rapport wijst op het risico dat de beleidsruimte voor gemeenten om te besparen beperkt is. Het netwerk MT heeft aangegeven dat met dat inzicht uit het AEF rapport geconcludeerd moet worden dat de in het Aanjaagplan en in de begroting verwerkte besparingen moeilijk haalbaar zijn, maar wel stappen gezet kunnen worden.
In de tweede helft van het jaar komt het netwerk MT jeugd met een inschatting van wat haalbaar is.
Gezien dit bericht van het netwerk MT jeugd en gezien de groei van de jeugdzorguitgaven in de afgelopen jaren wordt voor de verwachting van de kosten voor 2022-2025 uitgegaan van het huidige kostenniveau inclusief een inschatting van de kosten voor lokale kosten jeugdhulp naar voren van 6,5 procent van het budget en inclusief de besparingen van het SOJ-deel.

In onderstaande tabel is het op basis hiervan geschatte kostenniveau voor de jaren 2022-2025 verwerkt en afgezet tegen de huidige meerjarenbegroting. Voor het lokale deel jeugdhulp naar voren is hierbij uitgegaan dat gemeenten 6,5 procent van totale kosten inzetten voor jeugdhulp naar voren. Deze cijfers zijn exclusief de Stichting Jeugdteams (overgegaan naar gemeenten) en op prijspeil 2022.

Tabel verwachte kosten ten opzichte van primaire begroting scenario 1

A	B	C	D	E	F=B+C-D-E	G	H=F+G	I	J=H-I	K	L=J-K
Jaar	Prognose 1e burap 2021	Lokaal (Jeugdhulp naar voren)	Besparingen SOJ	Besparingen gemeente inclusief jeugdteams	Totaal	Indexatie 2022	Totaal plus indexatie 2022	Jeugdteams naar gemeenten	Totaal exclusief jeugdteams	Primaire begroting scenario 1	Verschil
2021	132.831	3.310	500	-	135.641						
2022	132.831	8.634	2.300	-	139.165	1.865	141.030	13.758	127.273	104.968	22.305
2023	132.831	8.634	5.000	-	136.465	1.829	138.294	13.758	124.537	100.198	24.339
2024	132.831	8.634	5.000	-	136.465	1.829	138.294	13.758	124.537	100.192	24.345
2025	132.831	8.634	5.000	-	136.465	1.829	138.294	13.758	124.537	100.192	24.345

Tabel bijdrage per gemeente (verdeelsleutel meicirculaire 2021 toegepast en solidariteitsuitkomsten forecastmodel april)

	2022	Afbouw solidariteit	2022 na afb. solidariteit	2023	Afbouw solidariteit	2023 na afb. solidariteit	2024	Afbouw solidariteit	2024 na afb. solidariteit	2025	Afbouw solidariteit	2025 na afb. solidariteit
Alblasserdam	6.373	-178	6.195	6.236	-223	6.014	6.236	-223	6.014	6.236	-223	6.014
Dordrecht	41.430	-1.658	39.772	40.539	-2.072	38.466	40.539	-2.072	38.466	40.539	-2.072	38.466
Gorinchem	10.546	-832	9.714	10.319	-1.040	9.279	10.319	-1.040	9.279	10.319	-1.040	9.279
Hardinxveld-Giessendam	4.850	226	5.076	4.746	283	5.029	4.746	283	5.029	4.746	283	5.029
Hendrik-Ido-Ambacht	7.475	159	7.635	7.315	199	7.514	7.315	199	7.514	7.315	199	7.514
Hoeksewaard	16.529	-131	16.398	16.174	-164	16.010	16.174	-164	16.010	16.174	-164	16.010
Molenlanden	9.894	1.351	11.245	9.681	1.689	11.370	9.681	1.689	11.370	9.681	1.689	11.370
Papendrecht	8.129	-8	8.121	7.954	-10	7.944	7.954	-10	7.944	7.954	-10	7.944
Sliedrecht	8.559	7	8.567	8.375	9	8.385	8.375	9	8.385	8.375	9	8.385
Zwijndrecht	13.488	1.063	14.551	13.198	1.329	14.527	13.198	1.329	14.527	13.198	1.329	14.527
Totaal	127.273	-0	127.273	124.537	-0	124.537	124.537	-0	124.537	124.537	-0	124.537

Begrotingswijzigingen
Bij de eerste bestuursrapportage is een begrotingswijziging 2021 opgenomen van € 13,2 mln. welke aansluit op de verwachte kostenontwikkeling. Voor meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar de bijgevoegde eerste bestuursrapportage. Bij de tweede bestuursrapportage zal een begrotingswijziging 2022 en een geactualiseerd meerjarenperspectief 2023-2025 worden opgesteld, waarbij de input van het Netwerk MT jeugd op de te realiseren besparingen en actuele inzichten van de te realiseren besparingen op de nieuwe inkoop 2022 (normenkader en doelen) zullen worden meegenomen. Indien beschikbaar worden ook de geactualiseerde rijksmiddelen voor 2022 en verder (naar aanleiding van de aangekondigde verhoging van de rijksmiddelen van € 1,3 mld.) volgens de septembercirculaire vermeld. De begrotingswijziging zal vervolgens ter zienswijze aan de raden zal worden voorgelegd.

Met vriendelijke groet,

Het dagelijks bestuur van de Dienst Gezondheid & Jeugd,
de secretaris, de voorzitter,

C. Vermeer H. van der Linden